

Број: 173-6-11-PŽS-10/20

Датум: 02.12.2020.године

Влада Републике Српске
Министарство просвјете и културе
н/р: министра

ПРЕДМЕТ: Препорука за отклањање архитектонских баријера у објектима васпитно-образовних установа и установа културе на подручју Града и регије Бијељина

УВОД

Поступајући у складу са овлаштењима утврђеним Законом о Омбудсману за дјецу¹, а током обављања редовних активности и сарађујући са партнерима у области образовања и културе, као и на основу одређеног броја жалби/пријава родитеља дјете са сметњама у развоју, Омбудсман за дјецу је препознао потребу отклањања архитектонских баријера које отежавају и/или онемогућавају дјети са сметњама у развоју физички приступ објектима васпитно-образовних установа, као и једном дијелу објеката установа културе на подручју Града и регије Бијељина.

У контексту идентификованог правног оквира, а према сазнањима до којих се дошло на основу пријава-жалби родитеља и током редовних активности, Омбудсман за дјецу је посебну пажњу обратио условима приступачности васпитно-образовним установама.

ПРАВНИ ОСНОВ

Према УН Конвенцији о правима дјетета, образовање представља једно од основних права дјетета, а сходно члану 2. став 1: *„Државе чланице ове Конвенције поштују и обезбјеђују права садржана у Конвенцији сваком дјетету под својом јурисдикцијом, без икакве дискриминације и без обзира на расу, боју коже, пол, језик, вјероисповјест, политичко или друго убјеђење, национално, етничко или социјално поријекло, имовно стање, онеспособљеност, рођење или други статус дјетета или његовог родитеља или законитог старатеља“*, чиме су створене правне претпоставке и за остваривање права сваког дјетета на образовање.

Општим коментаром бр.9 УН Комитета за права дјетета, а везано за права дјете са инвалидитетом у вези са члановима (28., 29. и 31.) у дијелу А. Квалитетно образовање - 62. наводи се: *„Дјеца са сметњама у развоју имају исто право на образовање као и сва друга дјеца и уживаће ово право без икакве дискриминације, на основу једнаких могућности, на начин предвиђен Конвенцијом. У том циљу се мора обезбједити дјелотворан приступ дјете са сметњама у развоју образовању, ради подстицања развоја дјететове личности, надарености и менталних и физичких могућности до њиховог максималног потенцијала“*.

¹ „СлужбенигласникРепубликеСрпске“, број: 103/08 и 70/12

У контексту међународног правног оквира обезбјеђивања права на образовање сваког дјетета неизоставно је важно подсјетити на УН Конвенцију о правима особа са инвалидитетом², којом је предвиђено да: *„Државе стране уговорнице констатују да су сви појединци једнаки пред законом и по закону, као и да имају право да без икакве дискриминације уживају једнаку заштиту и једнаке погодности у складу са законом. Државе стране уговорнице забраниће сваку дискриминацију по основу инвалидности и гарантоваће особама са инвалидитетом једнаку и ефикасну правну заштиту од дискриминације по било ком основу“*. Надаље, чланом 9. ове Конвенције прописује се: *„У циљу омогућавања самосталног живота и пуног учешћа особа са инвалидитетом у свим сферама живота, државе стране уговорнице ће предузети одговарајуће мјере да особама са инвалидитетом обезбиједи приступ, равноправно са другима, физичком окружењу, превозу, информацијама и комуникацијама, укључујући и информационе и комуникационе технологије и системе, као и другим погодностима и услугама које су отворене, односно које стоје на располагању јавности, како у урбаним тако и у руралним срединама. Те мјере, које укључују идентификовање и уклањање препрека и баријера за приступ, односиће се, између осталог, и на: (а) зграде, путеве, превозна средства и друге погодности у затвореном и на отвореном простору, укључујући школе, стамбене објекте, здравствене објекте и радна мјеста...“*.

У складу са наведеним, а полазећи од чињенице да се образовање заснива на начелима поштовања људских права и права дјетета, свакако је важно размотрити и домаће законодавство.

Устав Републике Српске, чланом 10. јасно дефинише: *„Грађани Републике Српске су равноправни у слободама, правима и дужностима, једнаки су пред законом и уживају исту правну заштиту без обзира на расу, пол, језик, националну припадност, вјероисповјест, социјално поријекло, рођење, образовање, имовно стање, политичко и друго увјерење, друштвени положај или друго лично својство“*. Члан 38. Устава гласи: *„Свако има право на школовање под једнаким условима. Основно школовање је обавезно и бесплатно. Свакоме је под једнаким условима доступно средњошколско и високошколско образовање.“*

Област васпитања и образовања у Републици уређена је и сљедећим законима:

- Закон о предшколском васпитању и образовању („Службени гласник Републике Српске“, бр. 79/15 и 63/20);
- Закон о основном васпитању и образовању („Службени гласник Републике Српске“, бр. 44/17, 31/18, 84/19 и 63/20);
- Закон о средњем образовању и васпитању („Службени гласник Републике Српске“, бр. 74/08, 106/09, 104/11, 33/14, и 41/18);
- Закон о високом образовању („Службени гласник Републике Српске“, бр. 67/20).

Законским рјешењима у начелу су дефинисане обавезе обезбјеђења услова за равноправан приступ васпитно-образовном процесу и институцијама за сву дјецу, па тиме и за ученике и лица са инвалидитетом, чиме се спречава њихова дискриминација и обезбјеђује равноправан приступ. Према Закону о основном васпитању и образовању Републике Српске свако дијете има једнако право приступа и једнаке могућности у основном васпитању и образовању без дискриминације по било ком основу, што подразумијева обезбјеђивање једнаких услова и прилика за сву дјецу при почетку и наставку основног васпитања и образовања у складу са педагошким стандардима.

РЕЗУЛТАТИ ИСТРАЖИВАЊА ОМБУДСМАНА ЗА ДЈЕЦУ

Истраживање, које је Омбудсман за дјецу провео на подручју Града и регије Бијељине које обухвата још и општине Лопаре и Угљевик, показује да од 19 школских објеката (основне и

---

²БиХ је ратификовала Конвенцију о правима особа са инвалидитетом и Факултативни протокол 12.03.2010.

средње школе), њих 26% има у потпуности ријешене архитектонске баријере, 32% дјелимично, док 42% установа уопште нису отклониле архитектонске баријере у једном сегменту. То су најчешће подручне, сеоске школе, али и поједине градске школе нису ријешиле овој проблем. У прилогу документа је преглед васпитно-образовних установа Града и регије Бијељина у којима нису отклоњене архитектонске баријере.

Поред школских објеката, истраживањем су обухваћене и установе културе у Бијељини. Па тако, Градска библиотека „Филип Вишњић“ има приступну рампу за улазак у објекат, али питање приступачности просторијама које се налазе на спрату Библиотеке (читаоница, простор за промоције књига и друга културна догађања) није ријешено. Приступачност „Музеју Семберије“ и Центру за културу је ријешена.

Што се тиче предшколских установа у Бијељини стање је сљедеће:

- централни објекат ЈУ Дјечији вртић „Чика Јова Змај“ нема приступну рампу на уласку у објекат, а нити ријешену архитектонску баријеру за спрат и прилагођен тоалет за дјецу са сметњама у развоју. Нови објекти, који се граде у склопу вртића „Чика Јова Змај“, имају приступне рампе;
- приватна Предшколска установа „Драган и Зоран“ има приступну рампу на уласку у објекат, али нема ријешену архитектонску баријеру за спрат и прилагођен тоалет за дјецу са сметњама у развоју.

ЗАКЉУЧАК

Резултати истраживања Институције јасно указују да на подручју Града и регије Бијељина у свим васпитно-образовним установама, као и у појединим установама културе нису отклоњене архитектонске баријере или су само дјелимично ријешене (нпр. постоји рампа за улазак у објекат, али није ријешено питање приступа просторијама на спрату...). Осим тога, у највећем броју установа не постоје тоалети прилагођени лицима са физичким инвалидитетом.

Постојањем архитектонских баријера у васпитно-образовним установама, дјеца са сметњама у развоју се доводе у неравноправан положај, што се свакако сматра актом дискриминације и то их онемогућава у остваривању, УН Конвенцијом о правима дјетета, гарантованог права на образовање.

Само признање права на образовање повлачи одговорност државе да особама са инвалидитетом омогући између осталог и „приступ изграђеном окружењу, што укључује идентификовање и уклањање препрека и баријера приступачности у установама намијењеним јавној употреби, какве су прије свега установе образовања и васпитања“.

Пропуштањем да се та обавеза изврши у васпитно-образовним установама чини се непосредни акт дискриминације дјецe са сметњама у развоју и угрожава им се право на образовање, а тиме и развој личности и менталних и физичких способности до њиховог пуног капацитета.

Неприступачност објектима школа, дјецe са сметњама у развоју ограничава између осталог и избор образовног програма, што је такође акт дискриминације.

Полазећи од неспорно утврђене чињенице да на подручју Града Бијељине постоје васпитно-образовне установе, као и један дио установа културе које нису отклониле архитектонске баријере и обезбједиле приступачност својим објектима за дјецу са сметњама у развоју, тј. за дјецу са смањеном покретљивошћу и инвалидитетом, Омбудсман за дјецу констатује да је повријеђено њихово право на једнакост у вези са правом на образовање у складу са УН Конвенцијом о правима дјетета и УН Конвенцијом о правима особа са инвалидитетом, као и са стандардима постављеним домаћим законодавством.

Поступајући у складу са својим законским овлаштењима, а имајући у виду да квалитетно образовање доприноси укупном напретку друштва и најбољем интересу дјеце, Омбудсман за дјецу Републике Српске упућује

ПРЕПОРУКУ

Министарству просвјете и културе Републике Српске

Да предузме све потребне мјере и конкретне активности да се што хитније у васпитно-образовним установама, као и у једном дијелу установа културе на подручју Града/регије Бијељина отклоне архитектонске баријере на начин:

- Да се у сарадњи са Градом Бијељина и општинама Угљевик и Лопаре и идентификованим установама анализирају конкретне могућности, изврши избор најбољег модела и изврше потребни архитектонски радови који ће омогућити физички приступ дјецци и свим лицима са сметњама у развоју објектима васпитно-образовних установа, као и објектима културе у складу са закономом и другим прописима;
- да у складу са чланом 9. Закона о Омбудсману за дјецуу року од 60 дана обавјестите Институцију о предузетим мјерама и активностима.

Омбудсман за дјецу

Драгица Радовић, дипл.правник

П Р И Л О Г

Преглед школа Града и регије Бијељина у у којима нису отклоњене архитектонске баријере

1.	ОШ „Петар Кочић“	Бродац-Бијељина
2.	ОШ „Стеван Немања“	Драгањевац-Бијељина
3.	ОШ „Меша Селимовић“	Јања-Бијељина
4.	ОШ „Вељко Чубриловић“	Прибој -Лопаре
5.	ОШ „Филип Вишњић“	Доња ТрноваУгљевик
6.	ОШ „Вук Караџић“	Забрђе-Лопаре
7.	Музичка школа „С.С. Мокрањац“	Бијељина
8.	ОШ „Доситеј Обрадовић“	Суво Поље-Бијељина
9.	ОШ „Јован Дучић“	Бијељина
10.	ОШ „Вук Караџић“	Бијељина
11.	ОШ „СветиСава“	Бијељина
12.	ОШ „Ћирило и Методије“	Главичице-Бијељина
13.	ОШ „Алекса Шантић“	Угљевик
14.	ОШ „Доситеј Обрадовић“	Корај-Лопаре